

Тофиг Мехдијев ?

Мәним
КҮРӘКӘНИМ

Тофиг Мехдијев

Мәним
КҮРӘКӘНИМ

Бир нәрдәли кјес

М. Ф. Ахундов адына
Азәрбајҹан Республикасы
КНИГАХАНАСЫ

БАКЫ 1959

Пјес 1958-чи илдә УңЛККИ-нин 40 иллији мүнәсибә-
тилә елан едилмиш мұсабиғәдә икинчи мұкафат алмышдыр.

И Ш Т И Р А Қ Е Д И Р Л Ә Р:

1. Бәһлул — јашлы бир киши, рајон Кооп. Иттифагы сәдрә.
2. Хәдичә — онун гызы
3. Дадаш — Бәһлудун ишчиси
4. Тәјјар — Хәдичәнин севкилиси

Редактор Әли Исмајылов,

Рәссам Ф. Гулијев.

Кениш һәјәт. Сағ жанда бағча вар. Ири бир сөјүд ағачынын будаглары сәһнәжә салланыр. һәјәтлә бағча арасында тахта, чәпәр көрүнүр. Бәһлул кәлир.

Бәһлул — Еһ, гызымын фикри дә мәнә дәрә олуб. 23 яшы вар, һәлә бир елчи дә гапымы ачмајыб. Сачы олмаса елә биләрсән лап оғландыр. Бурну да ки, көз көрмәсини, јарпаг долмасы бојда... Амма ди кәл, һеч кәси бәјәнмир... Јухарыда јери јохдур, ашағыны да севмир... Нә едәсән? Чамаат да дејир ки, Бәһлулун гызыны алан јохдур. Әши, индики чаванлар да јаман хараб олublар. Еһ, гочалыг... кәлиб гапыны кәсдириб. Мәннм јажшы бир күрәкәним олса дағы дағ үстә гојарам. (Хәдичә архадан кәлиб онун көзләриндән тутур). Ај дәчәл, бурах билирәм сәнсән...

Хәдичә — Салам, ата. Нә вахт кәлмисән?

Бәһлул — Бәс сән һарда идин?

Хәдичә — Бағчада... тәзә шитил басдырырдым... Фикирлән көрүнүрсән, ата?

Бәһлул — Һә, гызым... һамы үстүмә дүшүб ки, гызыны нијә әрә вермирсән... Дејирәм, һәлә ушагдыр. Сонра фикирләширәм ки, нијә јалан данышырам. Ахы сән даһа кичик дејилсән. Инди өзүмә әнтигә бир күрәкән тапмышам. Атасы бу барәдә сөз салды, анчаг мүсбат чаваб вермәдим. Дедим ки, бир сәнин фикрини өјрәнним, сонра... Чох јажшы оғландыр, гызым. Ағлына, камалына, мәрифәтинә сөз олмаз.

Хәдичә — (бич-бич күдүр) — Јәггин уча бојлудур, көзәлдир, һә, ата?

Бәһлул — (Зарафатла) Көзәл олмағына көзәлдир, анчаг бурну бир аз сәнинкине охшајыр...

Хәдичә — Ата, сән нијә мәни әрә вермәјә чалышырсан?

Бәһлул — Гызым, мән истәјирәм ки, сән хошбахт оласан. Мәннм дә бир сөјкәнәчәјим олсун, һәр јердә фәхрлә дејим ки, мәннм дә күрәкәним вар. Ешитмәмисән гызым күрәкән күл әкән, чәфа чәкән... Оғлум јохдур, бары јажшы бир

күрәкәним олсуи... Сәнинсә һеч ким хошуна кәлмир. Горхурам ахырда ун чувалына тај оласан, әриси гарыјасан..

Хәдичә — Горхма, ата... Мән кими севәчәјәм, она да әрә кедәчәјәм.

Бәһлул — Бәлкә һеч севмәјәчәксәи? Бәлкә сәнин севдијин адам сәни севмәјәчәк? Јох, јох, гызым белә олмаз... Мәним катибими бәјәнмәдин ки, јалтагдыр. Биһим олғуну да ојнадыб ахырда дедин ки, арвад хасијјәтдир. Биринә дедин топалдыр, биринә дедин шилдир... Амма бу дәфәки оғлан әјри баладыр. Мәним идарәмдә ишләјир...

Хәдичә — Ады нәдир, ата?

Бәһлул — Дадаш...

Хәдичә — (күлүр) Јејир лаваш, алыр даш-баш, атыр көз гаш, ады Дадаш, башына даш...

Бәһлул — Гызым... чидди ол... јенә мәсхәрәјә башлама... Мән кедим, бир аз истираһәт етмәк истәјирәм, әкәр Дадаш кәлсә гој бир аз мәни көзләсин.

Хәдичә — Јахшы, ата, дејәрәм... (Бәһлул евә кедир) Еһ, ата... өзүнә күрәкән ахтарыр. Бу күрәкәнләр дә күн-күндән елә чоһалыр ки, амма һеч бири дә мәни севмир... Чәһәннәмә ки... мән өзүм дә башгасыны севирәм... (Бу заман дарвазанын галысы дөјүлүр) Бујурун, кәлин... (Ичәри бир кәнч дахил олу) Бағышлајын, сиз Дадашсыныз?

Дадаш — (өзүнү итирир) — Бәли, мәнәм...

Хәдичә — Атам деди ки, отуруб көзләсин... (Кәнч отуруб. Хәдичә дүз онун көзләринин ичинә бахыр. Дадаш сыхлыр).

Дадаш — Мән сизи һарада исә көрмүшәм.

Хәдичә — Һејванхананда... Мән ора тез-тез кедирәм...

Дадаш — Мән исә һеч ора кетмирәм... (сүкут)

Хәдичә — Јә'гин атамн јанына идарәјә кедәндә көрмүсүнүз.

Дадаш — Ола биләр. Анчаг сизин һаггынызда чоһ сөз ешитмишәм.

Хәдичә — Кимдән?

Дадаш — Атам данышыб...

Хәдичә — Атаныз кимдир?

Дадаш — Агабала Аллаһвердијев... мағазә мүдири...

Хәдичә — Һә, таныдым... о палаз гулаг киши? Гәрибәдир, о мәни ики дәфә көрүб, мәним һаггында нә дејә биләр?

Дадаш — О гәдәр тәрифләјирди ки... гијаби сурәтдә сизә вурулдум... Һөкмән разылығымы алмаға чалышырды ки, сизә елчилијә кәлсин. Сәһәриси күн дә нишанламаг истәјирди.

Хәдичә — (һејрәтлә) — Доғрудан? Нишанламаг? Бәс нишан шејләриниз һазырдыр?

Дадаш — Һамысы...

Хәдичә — Мисал үчүн, нә?

Дадаш — Ики баһалы үзүк, гызыл голсааты, онбеш дәст палтар...

Хәдичә — (тәәччүблә) Елә бунлар? Нә аздыр...

Дадаш — Даһа нә заказ версән атам һазыр еләр... Лап дунјаны сәнин үчүн алар.

Хәдичә — Мән тәзә «ЗИМ» машыны истәјирәм.

Дадаш — О да көзүм үстә... Анчаг ону Хәдичә евләнәдән сонра өзүм сәнә аларам...

Хәдичә — Бәлкә мән сәнин хошуна кәлмирәм?

Дадаш — Јох чаным... бу нә сөздүр, Хәдичә... Мәним нәзәримдә сән көзләсән... Елә билирәм ки, он илдир сәнинлә танышам...

Хәдичә — (кинајә илә) Мәнсиз дә бир күн јашая билмәзсән, еләми?

Дадаш — Дәдәмин чаны үчүн, Хәдичә мәнә елә кәлир ки, сәнсиз нәфәс ала билмирәм. Де көрүм, нечә буна разылыг верирсәнми? Бирчә кәлмә «Һә» десән сабаһы күнү нишан олар...

Хәдичә — (башыны ашағы салыр) — Һеч билмирәм, нә чаваб верим? О атам, о да сиз...

Дадаш — Демәк, разысан? (севичәк) Онда мән дүз атамн јанына кедирәм. (јујуруб чәлд чыхыр).

Хәдичә — Дајан, јенә бурадан. бах, беләчә гачагагсан... (ону төгилд едир) Сәнсиз нәфәс ала билмирәм.

(Бәһлул чыхыр)

Бәһлул — Гызым, Дадаш кәлмәди?

Хәдичә — кәлмишди, мәнә ешгнамә охуду...

Бәһлул — Бәс өзү һаны?

Хәдичә — Говдум...

Бәһлул — (һирсләнир) — Гызым... Сән лап дәлнсан ки...

Дадаш кими ағыллы оғланы адам да говармы? Сән өз әлилә өзүнә гују газырсан... Јаннндан кечән хошбахтыгы тутмурсан... Белә кетсә бәдбәхт олачагсан. Даһа мән өзүмә күрәкән ахтармајачағам...

Хәдичә — (күлә-күлә) Ата, зарафат едирәм, мән она нишап кәтирмәк үчүн разылыг вердим. Севиндиджиндән һеч сәнни көзләмәди, гачыб кетди...

Бәһлул — Ај шејтан.. аһ, гызым... демәк, мәним күрәкәшим вар. Өзү дә Дадаш кими ағыллы бир күрәкән... (Пәрдә өртүлүр. Јенә ачылыр. Гәмән мәнзәрә. Бу һадисәдән бир һечә күн кечмишдир. Дадаш Хәдичә илә сөһбәт едир).

Дадаш — Мән нә хошбахт адамам, Хәдичә.. Рајонмузун эн адлы-санлы бир адамынын гызы илә евләнирәм. Бир аздан сонра нишан олачак, бармагында мәним үзүјүм кәзәчәкдир. Бәс сән хошбахт дејилсәнми?

Хәдичә — Хошбахтам.

Дадаш — Атан мәни јахшы бир ишә гојан кими сәнә ики ај эриндә тәзә бир машин алачагам. Сәни о гәдәр кәздирәчәјәм ки...

Хәдичә — (инчә бир кинајә илә) — Анчаг мән Европаја сәјаһәт етмәк истәјирәм.

Дадаш — Гој, ишләрим дүзәлсән, нәннки Европаја, сәни лап дунјанын о бири башына апарачагам...

Хәдичә — Аһ, нә хошбахтам...

Дадаш — Анчаг сән көзүмә чох фикирли көрүнүрсән?

Хәдичә — Јох... јох...

Дадаш — Сәни бирчә ан да фикир, гәм чәкмәјә гојмарам... Көзүмә дүз бах... Одеј кәдәрлисән? Дүзүнү де, сәнә нә олуб?

Хәдичә — Кәрәк буну һеч кәс билмәсин...

Дадаш — (тәләшлә) — Ахы нә олуб?

Хәдичә — Атамы ишдән чыхарыблар... Нә исә, бир долашыгы вар. Букүн языг кишинин ганы гара иди.. Истәјирди ки, нишаны дајандырсын.. Мән гојмадым... Чүнки бу да она бир дәрд олар. Сиз нишаны тез един, бәлкә атамын фикри дағылды... Мән гәмләнмәјә гојмурам.

Дадаш — (нараһат олур) Зарафат едирсән.

Хәдичә — Јох, бабамын гәбри һаггы дүз дејирәм.

Дадаш — Бәһлул дајы буну өзү сәнә дејиб?

Хәдичә — Һә, кишинин рәнки кағыз кими ағармышы... Дили дә сөз тутмурду. Көзләри дә долмушду. Агламаг истәйирди. Сәнә асан кәлмәсин, атамын ады-һөрмәти... Бүтүн рајонда инди башы ашагы олачак...

Дадаш — Мән һеч инана билмирәм.

Хәдичә — Көрмүрсән, букүн евдән дә чөлә чыхмајыб, гашгабагы јер сүпүрүр.

Дадаш — (кәдәрлә) Даг бојда кишини јериндән һечә тәрпәтдиляр. Еп, адамын кәрәк бахты олсун... Онда мән кедим атама хәбәр верим...

Хәдичә — Јох, јох атана демә, гој нишап олсун, сонра.. Јохса атамын бағры чатлајар...

Дадаш — (нараһатлыгла) Јахшы демәрәм. Анчаг мән кедим, кәлиб бурада көрсәләр јахшы дүшмәз...

(чәлд чыхыр)

Хәдичә (күлүр) — Көр, нә тез күрүнә бирә дүшдү. (Бәһлул әлиндә бел, садә иш палтарында багчадан кәлир)

Бәһлул — Гызым палтарымы үтүләмисәнми? Јахшы дејил, гонаглар кәләчәк... Кишијә разылыг вермишәм... (саага бахыр) Вај-вај.. вахта лап аз галыб ки. Чәми он дәгигә... Дур, гызым, палтарымы вер... Һеч билмирәм шадлыгымдан нә едим, зурнасыз ојнамаг истәјирәм. Бу гәча вахтымда көнүлүм бир сүмүк сындырмаг дүшүб ки, кәл көрсән... (Хәдичә етнисәз отурмушдур) Гызым, сәнинлә дејиләм. Ешитмирсән, карсан?

Хәдичә — Палтарлары үтүләмәмишәм, ата...

Бәһлул — Гызым, нә тез атаны унутдун? Јахшы, дур тез үтүлә дә...

Хәдичә — Ата, зәһмәт чәкмә, һеч ким кәлмәјәчәк.

Бәһлул — Нә данышырсан, гызым?

Хәдичә — Дуз дејирәм. Сән рајон Кооперативләр Иттифагынын сәдри вәзифәсиндән азад олунмусан.

Бәһлул — (диксинир) — Сән нә данышырсан, гызым, башына һава кәлмәјиб ки? Бу истираһәт күнү, һеч ким мәни ишдән чыхара билмәз...

Хәдичә — Анчаг мән чыхармышам.

Бәһлул — Иәгин јенә бир кәләк ачымысан. Тез ол, дс көрүм, нә еләмисән?

Хәдичә — Һеч нә. Дадаша демишәм ки, атамы ишдән чыхарыблар...

Бәһлул — (бәрк һирсләнир) — Нә үчүн?!

Хәдичә — Чүнки Дадаш сәни семир.

Бәһлул — Мән арвадам ки, Дадаш мәни-севсин. Нә данышдыгыны һеч билирсән?

Хәдичә — Билирәм. Инди өзүн көрәчәксән. Даһа һеч ким кәлмәјәчәк. Чүнки инди сән мөтәбәр адам дејилсән.

Бәһлул — (һирслә) — Онлар кәләчәкләр, һөкмән кәләчәкләр, көрәрсән, кәләчәкләр... (Әлиндәки бели чәпәрә сөкәјир. Вахт кечир. Һеч ким кәлмир. Бәһлул һирслә о тәрәф бу

тэрэфэ кэзир). Неч киши дэ кишини севэр? Бу нарада көрүшүб?

Хэдицэ — Дадаша мэн жох, сэн лазымсан.

Бэһлул — Дадаш мэни нејнри, онун үчүн кедиб бозбаш биширмэјэчэјэм ки?

Хэдицэ — Бозбаш биширмэзсэн, лакин ону мэнсэбэ чат-дырарсан.

Бэһлул — (бир ан дурухуб фикирлэшир) — Мэнсэбэ? Жох, жох, Дадаш елэ оғлан дејил. Чох ганачаглыдыр. Мэн ону танымасадым разылыг вермэздим.

Хэдицэ — Јахшы, нэ дејирэм, ата. Инди сэн эввэлки везифэндэ ишлэмиссэн. Бах, онларын вердири вахтдан дүз жарым саат кечир. Јэгин Дадаш атасына хэбэр апармышдыр.

Бэһлул — Жох, жох ола билмэз. Инди нарада олсалар көлөчкөлөр. Намыда бир ејб тапырсан инди бу кэдэни дэ мэнсэбэрэст елэдин...

Хэдицэ — Мэн дүз дејирэм, ата...

Бэһлул — Дүз демирсэн, гызым...

(Гапыда сас ешидилер. О, ушаг кими севирир)

Бэһлул — Аһа, кэлдилэр, кэлдилэр... Демэдим ки, мэним күрэкэним антигэ адам олачагдыр... (Гапыја сары кедир, лакин неч ким ичэри кирмир. О, мэјус олуб кери гајыдыр).

Хэдицэ — Ата, наһаг јерэ көзлэмэ.

Бэһлул (һирслэнир) — Кэс сэсини, мэн сэнэ јахшылыг етмэк истэјирэм... Сэн исэ башыма ојун ачмаг истэјирсэн (Јенэ сас ешидилер) һэ, одеј кэлдилэр... Көрдүн дүз демирсэн. (јенэ неч ким кэлмир) Күчлэ өзүмэ күрөкөн тапымышам. О да белэ... (Бу заман гапыда машин сэси ешидилер. Бэһлул севиндијиндэн өзүнү итирир). Гызым, дур кэлдилэр. О көһнө палтары тез кэтир... Вај, бу кейимдэ кишилэрин јанында биабыр олачагам. (чэлд евэ доғру кедир, јенэ гајыдыр). Тэнбэллик етмэјэ дэ вахт тапдын... Бу палтары үтүлэмэми-сөн ки, кејиниб кечинэк... Гызым, сэнинлэ дејилэм... (һирслэнир) Дур ајаға...

Хэдицэ — Ахы ата неч ким кэлмир.

Бэһлул — Көрмүрсэн машынла кэлдилэр.

Хэдицэ — Машын кетди, ата...

Бэһлул — Чэһаннэмэ кетсин, кора да үстүндөн: Сэнэ дејэндэ дур ајаға, дур да...

Хэдицэ (ајаға галхыр) — һэ, ата дурдум...

Бэһлул — Рэдд ол көзүмүн габағындан... Хэдицэ адында мэним гызым жохдур. (Хэдицэ көдөрлөниб гачыр). Бир дэ

мэн сэнин гајына галмајачагам. Кимэ истэјирсэн она дэ эрэ кет. Истэјирсэн неч кетмэ, гоча арвадлар кими отур евдэ... (Бели көтүрүб бағчада ишлэјир. Јарашыглы бир кэнч гапыны ачыб ичэри кирир).

Бэһлул — А бала, кимсэн?..

Тэјјар — Мэним адым Тэјјардыр, эми...

Бэһлул — Чох көзэл, Тэјјар, бала кими ахтарырсан?

Тэјјар — Хэдицэни...

Бэһлул — (тэччүблэ) — Хэдицэни? Бала, сэн ону нарада таныјырсан?

Тэјјар — Бунун тарихи узундур, эми...

Бэһлул — Тарихи? (даһа да тэччүблэнир) Дејэсэн бурада бир иш вар... Сэн өзүн хардансан, бала?

Тэјјар — Өзүм Губадлы тэрэфдэнэм, күрдлэрдэн... Чај-Тумас кэндиндэн...

Бэһлул — Чох көзэл... елэ мэним өзүм дэ күрдэм...

Тэјјар — Бэс сиз Хэдицэнин нэјисини?

Бэһлул — (чэлд өзүнү элэ алыр) — Бир тэрэфэ баханда, оғлум, неч нэји... Бағбанам... зөһмөткеш бир адамам... һамисшэ кэлиб Хэдицэкилэ көмөк едирэм... Бэс сэнин сэнэтин нэди-р, оғул?

Тэјјар — Сэнэтин кеологдур, эми...

Бэһлул — (удгунур) — Кеолог? Чох көзэл, чох пакизэ. Оғул, ајыб олмасын сорушмаг, бэс Хэдицэни ахтармагдан хејр ола?

Тэјјар — Кэлмишэм ону апармаға...

Бэһлул — (һејрэтлэнир) Нара бала?

Тэјјар — Өз евиимизэ... Мэн ону севирэм, эми... Хэдицэ дэ мэни сеvir.

Бэһлул — (күчлэ өзүнү сахлајыр) — Чох көзэл... Бу сеvки эһвалаты нарада баш вериб?

Тэјјар — Алты ај бундан габаг о дағларда кэшфијат апаранда Хэдицэ илэ таныш олдум. Нэким иди, тез-тез јанымыз кэлриди. Биз үч ај бир јердэ олду. О заман вэд етдим ки, кедиб атандан ичазэ алыб сэни апарачагам...

Бэһлул — Бэс оғул, онун атасыны таныјырсан?

Тэјјар — Жох, эми...

Бэһлул — Бэлкэ атасы пис адамдыр. Бэлкэ инвалиддир, ады-саны, һөрмэти жохдур?

Тэјјар — Бунлар мэни марағландырмыр.

Бэһлул — Гызын атасы бэлкэ нишан истэди?

Тэјјар — Нэ олар, мэн һэр шејэ һазырам. Эми, көрө-сөн, Хэдицэ инди евдэдрими?

Бәһлул — Билмәрәм, оғул... Амма онларын ганы бәрк гарадыр.

Тәҗҗар — (һәҗәчанла) — Нә үчүн эми?

Бәһлул — Хәдичәнин атасыны ишдән чыхарыблар...

Тәҗҗар — Доғруданмы? Мән онлара көмәк едәрәм. Нә олар, атасы башга ишә дүзәләр. Анчаг буна көрә ганы гаралтмаг дүзкүн дежилдир, ата... Хәдичәни көрән һарада тапмаг олар?!

Бәһлул — Оғул, евә сары кет, сәслә, бәлкә...

Тәҗҗар — Бу дәгигә... (евә тәрәф кедир).

Бәһлул — Еһ, мән күрәкәни көждә ахтарырдым, демә о јердәјиш... Букүндән сонра фәхрлә она дејә биләрәм. Мәним күрәкәним...

Тәҗҗар — Хәдичә, Хәдичә...

(Хәдичә евдән чыхар, ону көрән кими «Тәҗҗар» дејиб ирәли атылыр).

Хәдичә — Тәҗҗар, әзизим...

Тәҗҗар — Салам, Хәдичә, нечәсэн?!

Хәдичә — Лап јахшыјам...

Тәҗҗар — Бәс атаны нијә ишдән чыхарыблар?

Хәдичә — (тәәччүблә) — Атамы?!

Тәҗҗар — Һә, атаны. Мәндән нијә кизләтмәк истәјирсән. Мән сәнә көмәк еләрәм. Горхма, Хәдичә һәр шеј јахшы олар...

Хәдичә — Кедәк, ишдән чыхарылмыш атәмла сизи таныш едим (онун әлиндән тутуб атасына доғру апарыр) Бүдур, мәним атам...

Тәҗҗар — (тәәччүблә Бәһлула бахар) — Сизсиниз?!

Бәһлул — Хош көрдүк, оғлум! Мәни ишдән бах бу Хәдичә чыхарыб...

Гі́мэти 25 гэпик

МИНИСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ ССР
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ ДОМ НАРОДНОГО ТВОРЧЕСТВА

ТОФИК МАХМУД ОГЛЫ МЕХТИЕВ

МОЙ ЗЯТЬ

(одноактная пьеса на азербайджанском языке)

Баку — 1959